

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

3 grudnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Władysław Pawlak (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Roman Trzaskowski

SSN Karol Weitz

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 3 grudnia 2024 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej J.B. i I.B.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z 24 listopada 2021 r., I ACa 584/21,

w sprawie z powództwa J.B. i I.B.

przeciwko D. spółce akcyjnej w W.

o zapłatę,

**uchyła zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu w Warszawie do ponownego rozpoznania
oraz orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

Roman Trzaskowski

Władysław Pawlak

Karol Weitz

(M.M.)

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 8 kwietnia 2021 r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił - oparte na art. 410 k.c. w zw. z art. 405 i n. k.c. - powództwo J B. i I. B. skierowane przeciwko D. [...] S.A. w W. o zapłatę kwoty 90 272,44 zł z ustawowymi odsetkami od 8 lipca 2018 r. do dnia zapłaty (z tytułu zwrotu spełnionych świadczeń w wykonaniu nieważnej umowy kredytu denominowanego do CHF z 8 maja 2006 r.), ewentualnie kwoty 64 491,91 zł z ustawowymi odsetkami od 29 marca 2016 r. do dnia zapłaty (z tytułu nadpłaty rat kredytowych wskutek nieważności klauzuli walutowej), ewentualnie kwoty 17 373,78 zł z ustawowymi odsetkami od 29 marca 2016 r. do dnia zapłaty (z tytułu zwrotu części spełnionych świadczeń kredytowych w zakresie obejmującym spread walutowy), ewentualnie kwoty 404,38 zł z ustawowymi odsetkami od dnia zgłoszenia roszczenia do dnia zapłaty (z tytułu zwrotu składki ubezpieczenia niskiego wkładu własnego).

W wyniku apelacji powodów Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z 24 listopada 2021 r. zmienił częściowo wyrok Sądu pierwszej instancji w ten sposób, że zasądził od pozwanego [...] na rzecz powodów kwotę 2047,23 zł z ustawowymi odsetkami od 18 sierpnia 2016 r. do dnia zapłaty. Oddalił apelację w pozostałej części oraz rozstrzygnął o kosztach sądowych za pierwszą instancję oraz o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy ustalił m.in., że składając w pozwanym [...] wniosek o udzieleniu kredytu w kwocie 233 000 zł w CHF na zakup lokalu mieszkalnego, powodowie zostali poinformowani przez pracownika [...] o ryzyku kursowym związanym z zaciągnięciem kredytu w obcej walucie, które może mieć wpływ na wysokość raty, a także o ryzyku związanym ze zmienną stopą procentową. W dniu 8 maja 2006 r. strony zawarły umowę kredytu w kwocie 97 000 CHF, ze spłatą w 240 równych ratach miesięcznych, oprocentowanego z uwzględnieniem 3-miesięcznej zmiennej stawki LIBOR dla CHF plus stała marża kredytodawcy. W umowie postanowiono, że jeżeli kwota kredytu zostanie wypłacona w PLN lub w innej walucie niż waluta kredytu, [...] stosuje kurs kupna CHF opublikowany w tabeli kursów dla

kredytów mieszkaniowych i konsolidacyjnych w walutach obcych. Z kolei spłata kredytu miała następować przez obciążenie rachunku bankowego kredytobiorców kwotą w PLN stanowiącą równowartość bieżącej raty w CHF, zadłużenia przeterminowanego i innych należności banku w CHF, obliczonych przy zastosowaniu kursu sprzedaży CHF opublikowanego w tabeli kursów dla kredytów mieszkaniowych i konsolidacyjnych w walutach obcych pozwanego [...], obowiązującego na dwa dni robocze przed terminem każdej spłaty raty kredytu. Ponadto w umowie została zawarta informacja, że kredytobiorcy są świadomi dodatkowego ryzyka, jakie ponoszą w związku z zaciągnięciem kredytu w walucie obcej (ryzyko kursowe) oraz, iż w przypadku niekorzystnej zmiany kursu waluty, w jakiej został udzielony kredyt, zarówno kwota w PLN stanowiąca równowartość kwoty kredytu w walucie kredytu, jak i kwota w PLN stanowiąca równowartość raty w walucie, w jakiej został udzielony kredyt ulegną zwiększeniu. Spłata kredytu została zabezpieczona m.in. ubezpieczeniem niskiego wkładu własnego w T. S.A., na poczet którego powodowie pokryli składkę w wysokości 168,73 CHF (ówczesne 404,38 zł). 11 maja 2006 r. pozwany [...] uruchomił kredyt w kwocie 97 205,59 CHF, przelewając prawie 233 000 zł na rachunek bankowy zbywcy lokalu mieszkalnego.

W dniu 6 października 2008 r. powodowie zawarli z pozwanym [...] kolejną umowę kredytu w kwocie 308 950 CHF na zakup nieruchomości. Kredytobiorcy byli świadomi dodatkowego ryzyka, ponoszonego w związku z zaciągnięciem kredytu w walucie obcej (ryzyko kursowe) oraz tego, iż w przypadku niekorzystnej zmiany kursu waluty, w jakiej został udzielony kredyt zarówno kwota wyrażona w PLN stanowiąca równowartość kwoty kredytu w walucie kredytu, jak i kwota PLN stanowiąca równowartość raty w walucie, w jakiej został udzielony kredyt, ulegną zwiększeniu. Kredytobiorcy oświadczyli również, że są świadomi dodatkowego ryzyka, jakie ponoszą w związku z zaciągnięciem kredytu oprocentowanego zmienną stopą, oraz iż w przypadku niekorzystnej zmiany zmiennej stopy referencyjnej lub stopy bazowej, kwota naliczonego oprocentowania ulegnie zwiększeniu.

W dniu 21 lipca 2010 r. powodowie dokonali wcześniejszej całkowitej spłaty kredytu. Do tego dnia spłacali raty kredytowe w PLN, które następnie były przeliczane na CHF po kursie ustalonym przez pozwan[...].

Pozwany [...] ustalał tabele kursowe dla kredytów waloryzowanych walutą obcą każdego dnia rano, ok. godz. 9:00, na podstawie średnich notowań z rynku międzybankowego prezentowanych w serwisach internetowych Reuters i Bloomberg oraz dodaniu połowy spreadu (kurs sprzedaży) i odjęciu połowy spreadu (kurs kupna). Na stronie internetowej banku widnieje informacja dotycząca wysokości spreadu procentowo i groszowo. [...] nie pobierał spreadu w przypadku wpłacenia przez kredytobiorcę kwoty raty bezpośrednio w walucie kredytu. Dokonując transakcji walutowych z klientami, w tym związanych z uruchomieniem i spłatą kredytu waloryzowanego walutą obcą, pozwany [...] dokonywał na rynku międzybankowym transakcji przeciwnych (kupno-sprzedaż, sprzedaż-kupno) w celu utrzymania pozycji walutowej określonej w polityce finansowej [...].

Sąd pierwszej instancji uznał, że żądania główne i ewentualne nie zasługiwały na uwzględnienie, ponieważ w spornej umowie zostały określone wszystkie istotne elementy umowy kredytu walutowego, zgodnie z prawem bankowym, kodeksem cywilnym i w ramach dozwolonego obrotu dewizowego, a w szczególności w zakresie określenia kwoty i waluty kredytu, a ponadto powodowie złożyli stosowne oświadczenia w przedmiocie świadomości ponoszenia ryzyka kursowego. W dacie składania wniosku kredytowego powodowie posiadali wykształcenie ekonomiczne (powód wyższe) i przed podpisaniem umowy kredytowej rozumieli dokładnie jej warunki, a zatem mieli świadomość ryzyka związanego z tego rodzaju kredytem.

Sąd odwoławczy po zbadaniu przymiotów niezawisłości i bezstronności sędziego wchodzącego w skład Sądu pierwszej instancji, powołanego na to stanowisko na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa w składzie ukształtowanym na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, wyjaśnił że wbrew stanowisku Sądu Okręgowego zawarta przez strony umowa nie była umową kredytu walutowego, lecz kredytu denominowanego, ale Sąd *a quo* prawidłowo uznał, że umowa ta była ważna, przy czym wadliwe były jedynie klauzule przeliczeniowe, które jednak mogą być zastąpione normatywnym

mechanizmem określenia kursu waluty obcej przewidzianym w art. 358 § 2 k.c. W konsekwencji na uwzględnienie zasługiwało trzecie żądanie ewentualne, tj. o zasądzenie różnicy pomiędzy kwotami pobranymi przez pozwanego z tytułu zastosowania własnego kursu kupna i sprzedaży CHF określonego w tabelach kursowych, poczynając od dnia uruchomienia kredytu do dnia pobrania ostatniej raty w lipcu 2010 r., a kwotą jaką uzyskalby pozwany, gdyby stosował kurs średni NBP dla CHF. Różnicę tę Sąd *ad quem* ustalił na podstawie opinii biegłego sądowego.

W skardze kasacyjnej powodowie zaskarżając wyrok Sądu drugiej instancji w części zmieniającej wyrok Sądu pierwszej instancji oraz oddalającej apelację i rozstrzygającą o kosztach postępowania apelacyjnego, wnieśli o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia o kosztach postępowania odwoławczego i kasacyjnego. Zarzucili naruszenie prawa materialnego, a to: art. 358 § 1 k.c. przez błędne uznanie, że sporna umowa kredytu nie naruszała zasady walutowości, gdyż wobec pozwanego [...] znajdował zastosowanie wyjątek z § 12 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 4 września 2007 r. w sprawie ogólnych zezwoleń dewizowych, dotyczący możliwości przełamania tej zasady w sytuacji, w której zaoferowano konsumentowi zawarcie oraz wykonanie umowy w walucie polskiej - podczas gdy wyjątek ten nie znajduje zastosowania w tej sprawie, gdyż powodom nie została przedstawiona oferta zawarcia umowy w walucie polskiej, a ponadto w umowie kredytu została wskazana kwota w CHF, od której to kwoty bank naliczał odsetki, a także ustalał wysokość rat, co skutkowało określeniem zobowiązania w walucie obcej, a to było niedopuszczalne w świetle wyrażonej w art. 358 § 1 k.c. zasady walutowości, zaś umowa w takiej formie nie stanowiła obrotu dewizowego; art. 358 § 2 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (dalej: „dyrektywa 93/13”) przez uznanie, iż do spornej umowy kredytu może być na podstawie tego przepisu wprowadzony średni kurs NBP, który miałby posłużyć do wyliczenia nadpłaty dokonanej przez powodów; art. 358 § 1 i 2 k.c. przez uznanie, iż przepisy te w brzmieniu obowiązującym od 24 stycznia 2009 r. mogą mieć zastosowanie do umowy z 2006 r.; art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1-2 i 4a ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (dalej: „pr. bank.”) przez uznanie, iż

zawarta przez skarżących umowa kredytu zawiera wszystkie niezbędne elementy, co powoduje, iż nie można uznać, że jest ona nieważna; art. 58 § 2 k.c. w zw. z art. 385¹ § 1 k.c. przez uznanie, że sąd nie może dokonywać badania umowy kredytu pod kątem sprzeczności z zasadami współżycia społecznego; art. 58 § 2 k.c. przez brak uznania, iż umowa kredytu pozostawała nieważna, a także brak zasądzenia z tego tytułu żądanej pozwem kwoty; art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 353¹ k.c. przez brak uznania, iż zawarta przez strony umowa jest nieważna *ab initio*; art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 385 § 2 k.c. przez brak uznania umowy kredytu za nieważną z uwagi na to, że zawarte w tej umowie blankietowe oświadczenia powodów dotyczące świadomości ryzyk związanych z tego rodzaju produktem są wystarczające, m.in. z uwagi na fakt wykonywania przez powodów przez lata umowy bez kwestionowania jej ważności, wykształcenia powodów, czy też późniejsze zaciągnięcie przez nich podobnego konstrukcyjnie kredytu; art. 385 § 2 k.c. oraz art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 4 ust. 2 oraz art. 5 dyrektywy 93/13, w sytuacji gdy z wiążącej sądy krajowe interpretacji wymogu zrozumiałości i jednoznaczności warunków umownych, dokonanej przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, wynika że przedsiębiorca powinien przedstawić informacje o ryzykach związanych z oferowanym produktem w sposób pozwalający na świadome podjęcie przez konsumenta decyzji o skorzystaniu z oferowanego produktu, w szczególności co do potencjalnych negatywnych konsekwencji ekonomicznych związanych z takim ryzykiem i to niezależnie od cech podmiotowych danego klienta; art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 przez przyjęcie, że na gruncie tej sprawy nie zostały spełnione przesłanki abuzywności; art. 385¹ § 1 k.c. przez uznanie, że w okolicznościach sprawy nie doszło do naruszenia interesów powodów jako konsumentów z uwagi na niewielkie - zdaniem sądu - wahania kursu waluty w okresie wykonywania umowy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

I. Ze względu na charakter zawartej przez strony umowy kredytu zasadnicze znaczenie ma ocena klauzul kursowych (przeliczeniowych, spreadowych) oraz klauzul tzw. ryzyka walutowego i problematyka ta jest aktualna także w przypadku, gdy konsument spłacił w całości kredyt (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 27 maja 2022 r., II CSKP 377/22).

Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17 (OSNC 2019, nr 1, poz. 2), wyjaśnił że oceny, czy postanowienie umowne jest niedozwolone dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy (zob. też uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r. - zasada prawna - III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56). Wynika to zresztą z art. 385² k.c., który wprost stanowi, iż oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść (zob. też wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 20 września 2017 r., C - 186/16, Ruxandra Paula Andriciuc i in. v. Banca Romaneasca SA oraz powołane w uzasadnieniu judykaty).

W obrocie prawnym, w odniesieniu do kredytów powiązanych z walutą obcą, występują zasadniczo kredyty walutowe, kredyty denominowane w walucie obcej i kredyty indeksowane do waluty obcej. W przypadku modelowego kredytu walutowego kwota kredytu jest wyrażona w umowie w walucie obcej i w takiej walucie jest wypłacana kredytobiorcy, który dokonuje spłaty kredytu też w tej walucie. W odniesieniu do kredytu denominowanego w walucie obcej kwota kapitału jest wyrażona w takiej walucie obcej, ale zostaje wypłacona w walucie krajowej według klauzuli umownej opartej na kursie kupna waluty obcej, określonym przez bank-kredytodawcę, obowiązującym w dniu uruchomienia kredytu, zaś kredytobiorca jest zobowiązany spłacać raty w walucie krajowej na podstawie klauzuli przeliczeniowej zgodnie z bieżącym kursem sprzedaży waluty obcej określonym przez bank-kredytodawcę. Natomiast przy kredycie indeksowanym do waluty obcej, kwota kredytu jest podana w walucie krajowej, ale zostaje przeliczona na walutę obcą według klauzuli umownej opartej również na kursie kupna tej waluty, określonym przez bank-kredytodawcę, obowiązującym w dniu uruchomienia kredytu, a kredytobiorca jest zobowiązany spłacać raty w walucie krajowej na podstawie klauzuli przeliczeniowej zgodnie z bieżącym kursem sprzedaży waluty obcej określonym przez bank-kredytodawcę.

Treść spornej umowy kredytowej i stanowiącego jej integralną część regulaminu nie pozwala na zakwalifikowanie jej jako umowy kredytu walutowego w przedstawionym wyżej rozumieniu. Była to natomiast umowa mieszana, zawierające elementy kredytu walutowego i kredytu denominowanego w walucie

obcej (CHF), co oznacza, że zawierała postanowienia dotyczące klauzul przeliczeniowych, które podlegały ocenie przez pryzmat przepisów dyrektywy 93/13 i ugruntowanej już w tej materii ich wykładni dokonanej przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Na komponenty kredytu denominowanego w walucie obcej w zakresie klauzul przeliczeniowych zarówno w odniesieniu do wypłaty kredytu, jak i jego spłaty, wskazują postanowienia umowne, stosownie do których, jeżeli kwota kredytu zostanie wypłacona w PLN lub w innej walucie niż waluta kredytu, [...] był uprawniony do zastosowania kursu kupna CHF opublikowanego w tabeli kursów dla kredytów mieszkaniowych i konsolidacyjnych w walutach obcych. Z kolei spłata kredytu miała następować przez obciążenie rachunku bankowego kredytobiorców kwotą w PLN stanowiącą równowartość bieżącej raty w CHF, zadłużenia przeterminowanego i innych należności banku w CHF, obliczonych przy zastosowaniu kursu sprzedaży CHF opublikowanego w tabeli kursów dla kredytów mieszkaniowych i konsolidacyjnych w walutach obcych pozwanego [...].

Ze względu na cel umowy kredytowej (tj. pozyskanie środków na nabycie lokalu mieszkalnego na rynku wtórnym na terenie Polski, co wynikało także z informacji zawartych we wnioskach kredytowych powodów k. 188 i n.) strony wiedziały, że wypłata kredytu ma nastąpić w PLN na rachunek zbywcy przedmiotowego lokalu. Zresztą nie mogło być inaczej, skoro w czasie zawierania tych umów obowiązywała zasada walutowości. Zgodnie bowiem z obowiązującym do 24 stycznia 2009 r. brzmieniem art. 358 § 1 k.c. wszelkie zobowiązania pieniężne na terenie Polski - z zastrzeżeniem jednak wyjątków przewidzianych w ustawie (w szczególności w prawie dewizowym z 2002 r.) - mogły być wyrażone tylko w pieniądzu polskim.

II. Sporna umowa kredytu została zawarta przed zmianą ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe dokonaną ustawą z dnia 29 lipca 2011 r. (Dz. U. Nr 165, poz. 984), którą wprowadzono uregulowania, iż umowa o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, powinna zawierać szczegółowe zasady określenia sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo - odsetkowych oraz zasady przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty

kredytu (art. 69 ust. 2 pkt 4a pr. bank., oraz, że w przypadku takich umów kredytu, kredytobiorca może dokonywać spłaty rat kapitałowo-odsetkowych bezpośrednio w tej walucie (art. 69 ust. 3 pr. bank.).

W orzecznictwie za ugruntowane już należy uznać stanowisko, że mechanizm ustalania przez bank kursów waluty, który pozostawia bankowi swobodę, jest w sposób oczywisty sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta, a klauzula, która nie zawiera jednoznacznej treści i przez to pozwala na pełną swobodę decyzyjną przedsiębiorcy w kwestii bardzo istotnej dla konsumenta, dotyczącej kosztów kredytu, jest klauzulą niedozwoloną w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016, nr 11, poz. 134, z dnia 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16, z 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18, z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono już, że nieprawidłowy kształt klauzul przewidujących określenie wysokości należności obciążającej konsumenta - kredytobiorcę przez odwołanie do tabel kursów ustalanych jednostronnie przez bank, bez wskazania obiektywnych kryteriów charakter, nie uzasadnia stwierdzenia, iż naruszają one art. 69 ust. 1 pr. bank., czy też art. 353¹ k.c. w związku z art. 58 § 1 k.c. W szczególności w wyroku z dnia 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22 (niepubl.) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że nie dochodzi tu do naruszenia art. 69 ust. 1 pr. bank., gdyż klauzule te pozwalają na określenie kwoty podlegającej zwrotowi, choć czynią to w sposób z innych względów niedozwolony (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18). W kwestii zaś naruszenia art. 353¹ k.c. Sąd Najwyższy wyjaśnił, że wprawdzie postanowienia te wykraczają poza ogólne granice swobody umów określone w tym przepisie jednakże nie przesądza to jeszcze zastosowania art. 58 § 1 k.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2021 r., I CSKP 166/21, niepubl. i tam przywoływane judykaty), Także przy założeniu, mającym pewne oparcie w dawniejszym orzecznictwie, że zachodzi tu także sprzeczność z naturą umowy (por. np. uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 1991 r., III CZP 15/91, OSNC 1992, Nr 1, poz. 1 i z dnia 6 marca 1992 r., III CZP 141/91, OSNC 1992, nr 6, poz. 90) i że klauzula ta nie odsyła - inaczej niż zasady współżycia społecznego - poza system prawa stanowionego, lecz nakazuje respektować pewne wiążące założenia ustawowe dotyczące kształtu

(wzorca, cech charakterystycznych) stosunku obligacyjnego, które mogą dotyczyć nie tylko stosunku zobowiązaniowego w ogólności, ale także pewnej kategorii zobowiązań (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2018 r., III CZP 93/17, OSNC 2018, nr 10, poz. 98). Rzecz bowiem w tym, że art. 385¹ i n. k.c. stanowią rdzeń systemu ochrony konsumenta przed wykorzystywaniem przez przedsiębiorców silniejszej pozycji kontraktowej, związanej z możliwością jednostronnego kształtowania treści wiążących strony postanowień, w celu zastrzegania klauzul niekorzystnych dla konsumenta (klauzul abuzywnych), i wprowadzają instrument wzmożonej - względem zasad ogólnych (w tym art. 353¹ k.c.) - kontroli treści postanowień narzuconych przez przedsiębiorcę, pod kątem poszanowania interesów konsumentów (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17), a także szczególną - odbiegającą od zasad ogólnych - sankcję mającą niwelować niekorzystne skutki zastosowania klauzul abuzywnych. W zakresie swego zastosowania wyłączają zatem regulacje ogólne, w tym dotyczące konsekwencji naruszenia właściwości (natury) stosunku prawnego. Zakresy te zachodzą częściowo na siebie, ponieważ część owych wiążących założeń ustawowych dotyczących kształtu (wzorca, cech charakterystycznych) stosunku obligacyjnego, w tym poszanowania autonomii podmiotów prawa cywilnego, jest relewantna także na obszarze niedozwolonych postanowień umownych, o czym świadczy choćby załącznik do dyrektywy 93/13, zawierający tzw. szarą listę postanowień abuzywnych, w którym wskazano m.in., że za abuzywne mogą być uznane klauzule, których celem lub skutkiem jest umożliwienie sprzedawcy lub dostawcy "według własnego uznania jednostronnej zmiany warunków bez uzasadnionego powodu wymienionego w umowie" (pkt 1 lit. j). Ścisłe oddzielenie reżimów naruszeń tzw. słuszności kontraktowej powiązanych z zasadami współżycia społecznego (art. 353¹ w związku z art. 58 § 2 k.c.), względem których unormowanie art. 385¹ i n. k.c. niewątpliwie stanowi (w zakresie ich regulacji) *lex specialis* (por. też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2019 r., II CSK 483/18, OSP 2021, z. 3, poz. 7), od powiązanych wyłącznie z naruszeniem właściwości (natury) stosunku prawnego jest niezwykle trudne, jeżeli w ogóle wykonalne, co w powiązaniu z istotnymi różnicami w konsekwencjach tych naruszeń, polegającymi w szczególności na zastosowaniu w reżimie niedozwolonych

postanowień sankcji bezskuteczności zawieszanej na korzyść konsumenta (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56), wyłączeniu zastosowania art. 58 § 3 k.c. i daleko idącym ograniczeniu możliwości zastąpienia bezskutecznej klauzuli inną (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18 i z dnia 16 września 2021 r., I CSKP 166/21), stwarzałoby ryzyko rozstrzygnięć poniekąd przypadkowych i arbitralnych. W świetle zaś powoływanego orzecznictwa Sądu Najwyższego i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej nie powinno być najmniejszych wątpliwości, że rozpatrywane klauzule podlegają kontroli pod kątem abuzywności. Dlatego też należy uznać, że w rozpatrywanym zakresie - tj. w zakresie naruszeń właściwości (natury) stosunku prawnego, które spełniają przesłanki określone w art. 385¹ i n. k.c. - reżim niedozwolonych postanowień umownych wyłącza także zastosowanie art. 58 § 1 k.c. w związku z art. 353¹ k.c.

III. W przeszłości Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej prezentował stanowisko, że w odniesieniu do postanowienia stanowiącego elementu tzw. *spreadu* walutowego, art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, nie stoi na przeszkodzie, aby sąd krajowy zastąpił niedozwolone postanowienie umowne przepisem prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym (por. wyroki 30 kwietnia 2014 r., nr C - 26/13, Árpád Kásler, Hajnalka Káslerné Rábai przeciwko OTP Jelzálogbank Zrt. i z 21 stycznia 2015 r., C - 482/13, Unicaja Banco SA v. Jose Hidalgo Rueda i in.). Orzecznictwo Sądu Najwyższego poszło jeszcze dalej i dopuszczało możliwość stosownego wypełnienia luki w umowie także w innych sytuacjach, zagrażających interesom konsumenta, również wtedy, gdy nie ma możliwości odwołania się do odpowiedniego przepisu dyspozytywnego (por. wyrok z dnia 14 lipca 2017 r., II CSK 803/16, OSNC 2018 r., nr 7-8, poz. 79), a przy indeksacji prowadzącej do zmiany wysokości świadczenia zobowiązanego stanowi w istocie wariant waloryzacji sądowej, mają zatem zastosowania do niej przesłanki określone w art. 358¹ § 3 k.c. nakazujące rozważnie interesów stron i zasad współżycia społecznego w określaniu zmiany wysokości umownego świadczenia (por. uzasadnienie wyroku z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16). Odwoływano się też do art. 358 § 2 k.c. w wersji znowelizowanej ustawą z dnia 23 października 2008 r. (Dz. U. Nr 228, poz. 1506), który stanowi, że wartość waluty obcej określa się według kursu średniego ogłaszanego przez NBP,

podkreślając, że może on stanowić wskazówkę pomocną w rozwiązaniu kwestii *spreadu* walutowego (por. też uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16), a także do analogii z art. 41 prawa wekslowego (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z 14 lipca 2017 r., II CSK 803/16). Ponadto przyjmowano, że postanowienie umowy kredytu zawierające uprawnienie banku do przeliczenia sumy wykorzystanego przez kredytobiorcę kredytu do waluty obcej (tzw. klauzula *spreadu* walutowego) nie dotyczy świadczeń głównych stron w rozumieniu art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c. (por. wyroki Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016 nr 11, poz. 134, z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16, z 14 lipca 2017 r., II CSK 803/16 i z 29 października 2019 r., IV CSK 309/18).

W tej ostatniej kwestii w powołanym już wyroku z 30 kwietnia 2014 r., C - 26/13, Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej uchylił się od oceny, czy będące częścią klauzuli indeksacyjnej postanowienie przewidujące spłatę rat w walucie krajowej, których wysokość była obliczana na podstawie kursu sprzedaży CHF stosownego przez kredytujący bank, określa główny przedmiot umowy, pozostawiając tę ocenę sądom krajowym. Jednak w późniejszym orzecznictwie Trybunał precyzował swoje stanowisko w tej materii, w ten sposób że za postanowienia umowne mieszczące się w pojęciu „główny przedmiot umowy” w rozumieniu art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13, należy uważać te postanowienia, które określają podstawowe świadczenie w ramach danej umowy i które z tego względu charakteryzują tę umowę (zob. wyroki z 26 lutego 2015 r., C - 143/13 i z 20 września 2017 r., C - 186/16, Ruxandra Paula Andriciuc i in. v. Banca Romaneasca SA).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego w odniesieniu do powyższych kwestii sytuacja uległa zasadniczej zmianie po wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 3 października 2019 r., C- 260/18, w którym orzeczono, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, należy interpretować w ten sposób, że: - stoi on na przeszkodzie wypełnieniu luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków, które się w niej znajdowały, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, przewidującym, że skutki wyrażone w treści czynności prawnej są uzupełniane w szczególności przez skutki wynikające z zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów (w tym kontekście Trybunał nawiązał do wskazanych przez krajowy sąd pytający przepisów jak art. 56, czy art. 354 k.c.), które nie stanowią

przepisów dyspozytywnych lub przepisów mających zastosowanie, jeżeli strony umowy wyrażą na to zgodę, a zatem możliwość zastąpienia abuzywnych postanowień umownych, która stanowi wyjątek od ogólnej zasady, zgodnie z którą dana umowa pozostaje wiążąca dla stron tylko wtedy, gdy może ona nadal obowiązywać bez zawartych w niej nieuczciwych warunków, jest ograniczona do przepisów prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym lub mających zastosowanie, jeżeli strony wyrażą na to zgodę i opiera się w szczególności na tym, że takie przepisy nie zawierają nieuczciwych warunków; - nie stoi on na przeszkodzie temu, aby sąd krajowy, po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru niektórych warunków umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i oprocentowanego według stopy procentowej bezpośrednio powiązanej ze stopą międzybankową danej waluty, przyjął zgodnie z prawem krajowym, że ta umowa nie może nadal obowiązywać bez takich warunków z tego powodu, że ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy; - stoi on na przeszkodzie utrzymywaniu w umowie nieuczciwych warunków, jeżeli ich usunięcie prowadziłoby do unieważnienia tej umowy, a sąd stoi na stanowisku, że takie unieważnienie wywołałoby niekorzystne skutki dla konsumenta, gdyby ten ostatni nie wyraził zgody na takie utrzymanie w mocy.

Konstrukcja zastosowana w art. 385¹ k.c. i art. 385² k.c. ma realizować dyrektywne zadanie sankcyjne, zniechęcając profesjonalnych kontrahentów zawierających umowy z konsumentami do wprowadzania do nich niedozwolonych postanowień.

Jak wskazuje się w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (zob. wyrok z 29 kwietnia 2021 r., C - 19/20, I.W. i R.W. przeciwko Bank BPH S.A.), wykładni art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy dokonywać w ten sposób, że sąd krajowy jest zobowiązany do stwierdzenia nieuczciwego charakteru warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, nawet jeśli warunek ten został zmieniony przez strony w drodze umowy, chyba że konsument poprzez zmianę nieuczciwego warunku zrezygnował z przywrócenia mu sytuacji, w jakiej znajdowałby się w braku tego warunku. Z przepisu art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 nie wynika, że stwierdzenie nieuczciwego charakteru pierwotnego warunku umownego miałoby co do zasady skutek w postaci unieważnienia umowy, jeśli zmiana tego

warunku pozwala na przywrócenie równowagi między obowiązkami i prawami tych stron wynikającymi z umowy i na usunięcie wady obciążającej ten warunek. Jednak w wyroku z 8 września 2022 r., C - 80/21, C - 81/21 i C - 82/21, Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej orzekł, że art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie orzecznictwu krajowemu, zgodnie z którym sąd krajowy może, po stwierdzeniu nieważności nieuczciwego warunku znajdującego się w umowie zawartej między konsumentem a przedsiębiorcą, która to nieważność nie pociąga za sobą nieważności tej umowy w całości, zastąpić ten warunek przepisem dyspozytywnym prawa krajowego, a ponadto stoją na przeszkodzie orzecznictwu krajowemu, zgodnie z którym sąd krajowy może stwierdzić nieuczciwy charakter nie całości warunku umowy zawartej między konsumentem a przedsiębiorcą, lecz jedynie elementów tego warunku, które nadają mu nieuczciwy charakter, w związku z czym warunek ten pozostaje, po usunięciu takich elementów, częściowo skuteczny, jeżeli takie usunięcie sprowadzałoby się do zmiany treści tego warunku, który ma wpływ na jego istotę.

Zagadnienia związane z pouczeniem powodów jako konsumentów o skutkach nieważności umowy, w kontekście ewentualnej ich zgody na abuzywne postanowienia umowne), mają po ostatnich orzeczeniach Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej drugorzędne znaczenie. Otóż w wyrokach z 15 czerwca 2023 r., C - 520/21 oraz z 7 grudnia 2023 r. C-140/22 i postanowieniu z 11 grudnia 2023 r, C-756/22 Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej stwierdził, że art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że w kontekście nieważności umowy kredytowej zawartej przez przedsiębiorcę z konsumentem, stoją one na przeszkodzie takiej wykładni prawa krajowego, że instytucja bankowa może domagać się od konsumenta rekompensaty przekraczającej zwrot kapitału wypłaconego z tytułu wykonania umowy oraz ustawowe odsetki za zwłokę liczone od dnia wezwania do zapłaty, a ponadto w wyroku z 7 grudnia 2023 r., C-140/22 wyjaśnił, że art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że w kontekście nieważności umowy kredytowej ze względu na przewidziane w niej abuzywne postanowienia, stoją one na przeszkodzie wykładni sądowej prawa krajowego, zgodnie z którą wykonywanie praw, które konsument wywodzi z tej dyrektywy, jest uzależniona od złożenia przez tego konsumenta przed

sądem oświadczenia, w którym twierdzi on, że nie wyraża zgody na utrzymanie w mocy tego abuzywnego warunku oraz że jest świadomy konsekwencji tego uznania nieważności umowy oraz wyraża on zgodę na uznanie umowy za nieważną.

IV. Jeżeli zaś chodzi o dopełnienie przez kredytodawcę obowiązków informacyjnych, należy wyjść od tego, że kurs wymiany waluty obcej w stosunku do waluty krajowej zmienia się w długim okresie kredytowania, co utrudnia także kredytodawcy przewidzenia zmiany obciążenia finansowego, jakie może pociągać za sobą określony w umowie kredytu mechanizm przeliczeniowy. Jednakże okoliczność ta nie może uzasadniać niewskazania w postanowieniach umowy, a także w informacjach przekazywanych przez przedsiębiorcę konsumentowi przed jej zawarciem, kryteriów stosowanych przez bank w celu ustalenia kursu wymiany mającego zastosowanie do obliczenia kwoty wypłaconego kredytu i kwot poszczególnych rat. Konsument musi mieć zapewnioną możliwość zrozumienia, do czego się zobowiązuje (zob. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 18 listopada 2021 r., C - 212/20, MP, BP przeciwko „A” prowadzącego działalność za pośrednictwem ‘A’ S.A.). Ciężar dowodu, że klauzula umowna w rozumieniu art. 4 ust. 2 dyrektywy nr 93/13 była jasna i zrozumiała spoczywa na przedsiębiorcy (zob. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 10 czerwca 2021 r., C - 776/19, C - 782/19, VP i in. przeciwko BNP Paribas Personal Finance S.A oraz AV i in. przeciwko BNP Paribas Personal Finance S.A., Procureur de la Republique).

Z art. 3 i 5 dyrektywy 93/13, a także z pkt 1 lit. j i l oraz pkt 2 lit. b i d załącznika do tej dyrektywy wynika, że „do celów przestrzegania wymogu przejrzystości zasadnicze znaczenie ma kwestia, czy umowa wskazuje w sposób przejrzysty powody i specyfikę mechanizmu przeliczania waluty obcej, a także związek między tym mechanizmem a mechanizmem przewidzianym w innych warunkach dotyczących uruchomienia kredytu, tak aby konsument mógł przewidzieć, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla niego z tego faktu konsekwencje ekonomiczne”. Zwrot „w innych warunkach” oznacza, że w momencie zawarcia umowy, konsument powinien móc przewidzieć to, co będzie w momencie spłaty poszczególnych rat miesięcznych. Ocena świadomości konsumenta przy zawieraniu umowy jest możliwa jedynie w ramach kontroli incydentalnej, a wszelkie wątpliwości co do spełnienia przez bank wymogu przejrzystości powinny być

interpretowane na korzyść konsumenta. Dlatego też do celów przestrzegania przez przedsiębiorcę w stosunku do konsumenta wymagania przejrzystości zasadnicze znaczenie ma to, czy umowa wskazuje w sposób jednoznaczny powody i specyfikę mechanizmu przeliczania waluty, tak by konsument mógł przewidzieć, na podstawie transparentnych i zrozumiałych kryteriów, wynikające dla niego z tego faktu konsekwencje ekonomiczne (zob. uzasadnienie wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 30 kwietnia 2014 r., C - 26/13, sprawa Árpád Kásler, Hajnalka Káslerné Rábai przeciwko OTP Jelzálogbank Zrt.).

W aktualnym orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej i Sądu Najwyższego rozróżnia się abuzywność postanowień dotyczących kryteriów przeliczania waluty krajowej na walutę denominacyjną/indeksacyjną (klauzule kursowe), od innych klauzul, których zastrzeżenie w umowie jest także równoznaczne z obciążeniem konsumenta ryzykiem walutowym, tj., negatywnymi następstwami deprecjacji waluty krajowej (tzw. klauzule ryzyka walutowego) (zob. wyroki z 20 września 2017 r., C - 186/16, Ruxandra Paula Andriciuc i in. v. Banca Romaneasca SA, z 22 lutego 2018 r., C - 119/17, z 20 września 2018 r., C - 51/17, OTP Bank Nyrt. i in. v. Terez Ilyez i in., z 14 marca 2019 r., C - 118/17, Zsuzsanna Dunai v. ERSTE Bank Hungary Zrt., z 6 grudnia 2021 r., C 670/20, ERSTE Bank Hungary Zrt., uzasadnienia wyroków Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., II CSK 382/18 i z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22).

Postanowienia umowy kredytu zawierające tzw. klauzulę ryzyka walutowego dotyczą głównego świadczenia konsumentów (zob. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 10 czerwca 2021 r., C - 776/19, C - 782/19, VP i in. przeciwko BNP Paribas Personal Finance S.A oraz AV i in. przeciwko BNP Paribas Personal Finance S.A., Procureur de la République). W celu zadośćuczynienia wymaganiu ich transparentności, nie jest wystarczająca ogólna informacja przedsiębiorcy pozwalająca konsumentowi na zrozumienie, że w zależności od zmian kursu wymiany zmiana parytetu pomiędzy walutą rozliczeniową a walutą spłaty może pociągać za sobą niekorzystne konsekwencje dla jego zobowiązań finansowych, ani przedstawienie mu ewentualnych wahań kursów wymiany. Konsument powinien być jasno poinformowany, że podpisując umowę kredytu indeksowanego do waluty obcej, ponosi przez cały okres

obowiązywania umowy ryzyko kursowe, które z ekonomicznego punktu widzenia może okazać się dla niego trudne do udźwignięcia w przypadku silnej deprecjacji waluty, w której otrzymuje wynagrodzenie (zob. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 10 czerwca 2021 r., C - 776/19, C - 782/19, VP i in. przeciwko BNP Paribas Personal Finance S.A oraz AV i in. przeciwko BNP Paribas Personal Finance S.A., Procureur de la Republique oraz wyrok Sądu Najwyższego z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22).

W wyroku z 10 czerwca 2021 r., C - 776/19, C - 782/19 Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wyjaśnił, że art. 3 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy dokonywać w ten sposób, że warunki umowy kredytu, które powodują skutek w postaci ponoszenia nieograniczonego ryzyka kursowego przez kredytobiorcę, mogą doprowadzić do powstania znaczącej nierównowagi wynikających z tej umowy kredytu praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta, jeśli przedsiębiorca nie mógłby racjonalnie oczekiwać, przestrzegając wymogu przejrzystości w stosunku do konsumenta, że ten konsument zaakceptowałby, w następstwie indywidualnych negocjacji, nieproporcjonalne ryzyko kursowe, które wynika z takich warunków (por. też uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22). W uzasadnieniu wyroku z 27 listopada 2019 r. II CSK 483/18, Sąd Najwyższy wskazał, że nie jest wystarczające wskazanie w umowie, że ryzyko związane z zmianą kursu waluty ponosi kredytobiorca oraz odebranie od niego oświadczenia o standardowej treści, że został poinformowany o ponoszeniu ryzyka wynikającego ze zmiany kursu waluty oraz przyjął do wiadomości i akceptuje to ryzyko. Wprowadzenie do umowy kredytowej zawieranej na wiele lat mechanizmu działania ryzyka kursowego, wymagało szczególnej staranności [...]Banku w zakresie wyraźnego wskazania zagrożeń wiążących się z oferowanym kredytem, tak by konsument miał pełne rozeznanie konsekwencji ekonomicznych zawieranej umowy. W takim stanie rzeczy przedkontraktowy obowiązek informacyjny w zakresie ryzyka kursowego powinien zostać wykonany w sposób jednoznacznie i zrozumiale unaoczniający konsumentowi, który z reguły posiada elementarną znajomość rynku finansowego, że zaciągnięcie tego rodzaju kredytu jest bardzo ryzykowne.

Ochrona konsumenta może zostać zapewniona jedynie wtedy, gdy uwzględnione zostaną jego rzeczywiste i tym samym bieżące interesy, a nie interesy,

jakie miał w okolicznościach istniejących w chwili zawarcia danej umowy. Podobnie skutki, przed którymi interesy te powinny być chronione, to takie, które rzeczywiście powstałyby, w okolicznościach istniejących lub możliwych do przewidzenia w chwili zaistnienia sporu, gdyby sąd krajowy unieważnił tę umowę, a nie skutki, które w dniu zawarcia tej umowy wynikałyby z jej unieważnienia (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 3 października 2019 r., C - 260/18, pkt 51).

V. W kodeksie cywilnym zakaz wyrażania zobowiązań pieniężnych w walucie obcej został zniesiony dopiero z dniem 24 stycznia 2009 r. na mocy ustawy z dnia 23 października 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz ustawy - Prawo dewizowe (Dz. U. 2008, nr 228, poz. 1506). W orzecznictwie wypowiedziano pogląd, że strony mogły uzależnić wysokość swoich świadczeń od innego miernika wartości odchodząc w ten sposób od zasady nominalizmu (art. 358¹ k.c.), z uwzględnieniem jednak obowiązku wyrażania zobowiązań wyłącznie w walucie polskiej, z wyjątkami wynikającymi z prawa dewizowego.

W sprawie, ze względu na datę zawarcia umowy kredytu (8 maja 2006 r.) miał zastosowanie § 12 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 3 września 2002 r. w sprawie ogólnych zezwoleń dewizowych (Dz. U. Nr 154, poz. 1273 ze zm), który zezwalał na dokonywanie w kraju, między rezydentami, rozliczeń w euro i innych walutach wymienialnych, o ile jedną ze stron rozliczenia był konsument w rozumieniu art. 22¹ k.c. Nie było w tym czasie wymogu – przewidzianego w kolejnym rozporządzeniu z 4 września 2007 r. - jednoczesnego zaoferowania konsumentowi, przez drugą stronę umowy, jej zawarcia oraz wykonania w walucie polskiej.

Według art. 2 ust. 1 pkt 1 lit a) pr. dewiz., także w wersji obowiązującej w chwili zawarcia umowy kredytu, rezydentami były osoby fizyczne mające miejsce zamieszkania w kraju oraz osoby prawne mające siedzibę w kraju.

W tym zakresie przepisy prawa dewizowego stanowiły wyjątek od statuowanej, w art. 358 k.c., w chwili zawarcia umowy kredytu, zasady walutowości.

VI. Z uwagi na wadliwość rozstrzygnięcia Sądu odwoławczego w odniesieniu do żądania zgłoszonego na pierwszym miejscu i przyjętą podstawę prawną zasądzenia należności, trzeba mieć na względzie stanowisko Sądu Najwyższego zawarte w uchwale z 8 listopada 2024 r., III CZP 26/23, że sąd jest związany

kolejnością żądań określoną przez powoda także wtedy, gdy powód żąda zwrotu nienależnego świadczenia obejmującego część nadpłaconych rat z powodu bezskuteczności niedozwolonych postanowień umowy kredytu, a ewentualnie zwrotu nienależnego świadczenia spełnionego w wykonaniu nieważnej umowy. Dlatego pomimo, że finalnie Sąd drugiej instancji zasądził od pozwanego na rzecz powodów świadczenie pieniężne (tzw. różnicę spreadową) koniecznym stało się uchylene zaskarżonego wyroku także i w tym zakresie, gdyż jest to żądanie zgłoszone na trzecim miejscu, zaś powodowie w apelacji i skardze kasacyjnej kontestowali oddalenie powództwa w zakresie żądania zgłoszonego na pierwszym miejscu, tj. zapłaty z tytułu zwrotu świadczeń spełnionych w wykonaniu nieważnej umowy kredytowej.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c., a o kosztach postępowania kasacyjnego zgodnie z art. 108 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c.

Roman Trzaskowski

Władysław Pawlak

Karol Weitz

[P.G.]

ł.n